

Vis consili expers mole ruit sua.

Dño Ludovico Hal-
lero ab Hallerstein,
Stemmata, eruditione,
animi candore,
verè nobili, Ab. Ortel-
ius hoc amicitiæ
mnemasonon de-
dicabat.

PANNONIAE,
ET ILLYRICI VE-
TERIS TABULA.

Ex conatibus geographicis Abra-
hami Ortelii Antverpiani.

Insulae Illyricae incog-
nita positionis.

Boas, Amiani,
Goreiro,
Ladefia,
Antonini,
Solemma.

Loca incertae positionis.

In ILLYRIA populi, Agronice, Araxie, Cinabri, Decuni, Deremistae,
Dexari, Dudini, Glinditiones, Grabari, Hemasini, Hymani, Lacimenses,
Mentores, Melcomani, Oxei, Palareti, Plerei, Salsari, Scirtari, Selepi-
tani, Separi, Stulpini, Syopij, Tralles. Vrbes, Alcomene, Arduba,
Astrua, Balcha, Bargulum, Bolus, Cornutum, Dimalum, Eugenum, Hyscana,
Iovum, Megara, Melitula, Nerata, Nima, Nistria, Oedantum, Olympe, Orgomenae,
Pelon, Phere, Seretum, Sefarethius, Setovia, Sinotium, Sir, Surum, Tribulum. Regio
las, Fluvius Salancon. Mons Monoechnus. Locus Senta. In PANNONIA populi,
Arvates, Belgites, Cornate, Dofiones, Decenti, Dofitantes, Vrbes, Albanum, Arfaciana,
Burgena, Quadriburgum. Haec vrbes quoy circa Lappum, Istriam, Archineas,
Torgum, et populi Eleuty, Moenini. Quodam etiam ex Anton. Itinerar. hic omiffimus.

Cum Gratia et Privilegio
decennali 1590.

Meridies.

interimantque quos diutius intueantur, iratis precipue oculis eosq. binas pupillas habere. Vinofos esse docet Ælianus, & ebri-
tati admodum deditos Athenæus. Sabaia pauperum potum, sic dictum, atque ex hordeo vel frumento in liquorem con-
uerfum esse, apud Ammianum lego. Hos peltam inuenisse, annotauit Clemens 1. Stromatum. Iumenta bis hic in annos sin-
gulos, & pleraque geminos, multa ternos, & quaternos parere: nonnulla etiā quinos aut plures simul progignere, lacteq. diurno
tres semisextarios implere tum gallinas non semel tantum, sed bis terve in dies singulos oua edere, perhibet in Admiradis Ari-
stoteles. Capras hic vngues pedum induifos habere, scribit se audiuisse Ælianus. Gentianam præstantissimam hic nasci, anno-
tauit Plinius. Idem Illyricas cochleas, magnitudine præcipuas esse. Lychnidem optimam hic provenire, in locis editis procul à
mari, auctor est Athenæus 15. Illyricam picem celebrat Ouidius 2. Amandi, & ad Tuticanum. Iridis Illyricæ meminere Theo-
phrastus, Celsus, Ouidius, & Dionysius Vticensis. & huius laudatissimam nasci in siluestribus Drilonis & Narona, scribit Plin-
ius. In Illyrio quat eruos equos Neptuno nono quoque anno in mare olim iaciebant, si fides Festo, in verbo Hippus. A Dio-
nyfio Vticensi & Cæl. Apitio memoratur oleum Liburnicum. Idem fontem frigidum in Illyriis esse docuit, supra quem ex-
pansæ vestes accenduntur. Et de Illyrico hæc generatim. nunc speciatim de eius regionibus Liburnia & Dalmatia: quarum fi-
nis & initium est Titius fluvius, vt cenfer Florus: siue Scardona vrbs, ad huius ripam, vt placet Ptolemæo, Dioscoridi, Galeno,
& Plinio. Liburnia nauibus, quæ inde Liburnicæ vocantur, insignis: quas aliis omnibus nauibus bello aptiores æstimat Vege-
tius. teste enim Appiano leuitate & celeritate ceteris præstant. Nec minus veloces esse scribit Zosimus, quàm quæ quinquag-
inta remis agantur. At falsò idem has ab urbe Italia sic dicta, nominatas adferit. Olei Liburnici meminit Apitius. De ferrariis
Dalmatiæ, vide quædam apud Cassiodori Variar. lib. 3. ad Simeonem. Auriferâ esse, ostendunt Statij hi versus, in Siluis: *Quando
te dulci Latio remissent Dalmatæ montes, ubi Dite viso Pallidus sessor redit, erutoq. Concolor auro.* Itē hi Martialis: *Ibis littoreas Ma-
cer Salonas, Felix auriferæ colone terræ.* Nulla tamē pecunia eos vti, Strabonem testem habemus: qui & agros eos singulis osten-
nis denuo diuidere ait. Rapam & pastinacam circa Dalmatiâ vltro provenire, scribit ex Posidonio Athenæus 9. (vt vertit Da-
lechâpius cū *Ἀλαρία* in Græco legitur) voce à nemine alio memorata. Taulantios Dalmatiæ populos, ex melle vina reddere,
tradit Aristoteles in dictis Admirandis: fauos enim, aqua superinfusa exprimunt, ac simul ahenò ad mediam vsque partem con-
coctam, primum ficitilibus infundunt, deinde vasib. ligneis referunt in multa tempora, donec per omnia vini laporem contra-
hant. Idem ibidem scribit, in Ardiæis [etiam Dalmatiæ] iuxta Autariatarum confinia, magnum esse montē, & in propinquo val-
lem, vnde aqua profilit copiosa, non equidem omni tempore, sed vere tantum, quam interdum vasi infusam seruant, noctu sub
dio constituunt. Quod dum ita fit sex diebus, vltimo congelatur, ac sal omnium perfectissimum efficitur. Senta nomine, spe-
cum, habet Plinius in Dalmatiæ ora, vasto in præceps hiatu, in quam deiecto leui pondere, quamuis tranquillo die, turbini si-
milis emicat procella. Huc pertinet fortè fabella duarum rupium, quarum meminit Dionysius Afer. In eadem regione spe-
lunca est, quæ Dianæ dicitur, si Phlegonti Tralliano fides, in qua videre licet multa corpora, quorum costæ xvi. vinas exce-
dunt. At hæcenus de hac regione, eiusq. gente, ex auctoribus maximè vetustis.

Hanc Illyriam postea Slauoniam, & eius populos Slauones, nominauit recentior ætas: sub quo nomine à Basilio Imp. Con-
stantinopolitano à gentium reliquarum feritate abductos, & baptismate sacro imbutos, tradit huius F. & successor Leo Imp.
libro de Bellico apparatu, cap. 18. vbi hos eorum mores prolixè satis describit, his Ioannis Checi interpretis verbis: Populosa
natio est, omnium ærumnarum patiens: calores, frigora, pluuias, nuditatem, commeatus & rerum necessariorum inopiam faci-
le perfert. Erant hospitibus humani: quam hospitalitatem adhuc studiosè retinent. Peregrinis enim benigni ac mites erant, &
illos lubenter ac humaniter excipiebant, & à loco in locum comiter deducebant, & ab omni noxa offensioneq. integros & se-
curos conseruabant. Itaque si propter negligentiam hospitum peregrinus lædatur, bellum statim contra eum mouet. Nam fidei
magnam declarationem esse putat, si peregrini vicem vicificatur. Aliud præterea non inhumanum hoc videbatur apud eos ef-
fe: captiuos enim suos non ad infinitam seruitutem obligabant, sed vt captiuos potiùs apud se retinebant, & certum quoddam
seruitutis tempus præscribebant, vt post hoc tempus expletum, certa quadam mercede data, ad suos redire possint, vel, si mal-
lent, apud illos liberi & amici permanerent. Femina illorum præter ceteras modestæ feruntur. Multæ enim virorum suorum
mortem tam grauius ferunt, ac si sua esset, & seipfos suffocant: vitam enim viduam ac solitariam ferre non possunt. Milio ad
commeatum vtebantur: temperantiam in victu maximè colunt: reliquos agriculturæ labores minis perferunt, quia vitæ libe-
raliorem cultum magis diligunt, neque adduci possunt vt magno cum labore sumptuosas epulas parent, atque eas postea vorēt
atque exorbeant. Armantur paruis hastulis vel iaculis duobus vnusquisque vir: quidam etiam scutis magnis, quos thyreos vo-
cant. Arcubus enim ligneis vtuntur, & sagittas habent veneno imbutas, quod efficax admodum est: nisi enim qui plagam ac-
cepit, vel theriacam bibat, vel aliquod aliud salutare præsidium, vel statim omnem plagam præcidat, ne latius serpat, vniuer-
sum necesse est corpus pereat. Ad loca prærupta & accessu difficilia confugere, & ibi commorari gaudent. Hæcenus Leo Imp.

HISTORIA, quæ in hac tabula quoque continetur, luculentam habes descriptionem apud Cassiodorum 12. Variar. ad Pro-
uinciales huius regionis: vbi eam ob fructuum optabilem fecunditatem Rauennæ Campaniam, & Regiæ vrbs Cellam pe-
nariam nominat.

PANNONIA ET ILLYRIS.

P v d Dionem auctorem in primis fide dignum, vt quem huic nationi aliquando præfuisse constat,
lego, Pannonos dictos ex eo, quod tunicas manicatas ex pannis more suo concisis ac confutis conficiat,
vt interpretatur Xylander, aut vt vertit flos Belgici Orbis Lipsius, quod tunicas manuleatas ex cento-
nibus quibuscumque & pannis (ita appellant) patrio more conscindunt, & coaptant. Ab Alpibus Appen-
ninis nomē habere, nescio vbi legerit, aut potius somniauerit Isidorus. Horum regionem Pannoniam,
Ptolemæus inter Danubium & Sauum flumina, Cetium & Albanum montes, limites naturales con-
stringit. Sic quoque Strabo, qui Pannonios extendit versus Occidentem, nempe ad Segestiam urbem,
& versus Septemtrionem ad Istrum: à Meridie ad Dalmatiam & Sardiæcos populos. Florus scribit hos
vallari duobus saltibus, & tribus fluuiis, Dauo, Sauo, Histroque. Ad Istrum fluium habitare, à Nori-
co vsque ad Mæsiæ Europæam, ait Dion. Appianus eos à lapodum populis vsque ad Dardanos pro-
tendit. At in eo fallitur, quod hos Pæones nominat, errore cum Græcis communi, quem primum detexit Dion 49. Romani
enim eos, & ipsi sese, Pannonios vocant. Pæones alij ab his, ad Rhodopen montem nempe, & Macedoniam maritimam. Hanc
Pannoniam Ptolemæus, Strabo, Dion, Aurel. Victor, & inscripti lapides in Superiorem & Inferiorem distinguunt. In Primam
& Secundam, lib. Notitiar. Pannonias tres numero facit Optatus Afer. non verè, cum duas tantum distinguit classici hic aucto-
res, neque plures depingat Traiani Decij Imp. hinc oriundi nummus, cuius iconem hic adiungi curauimus. Hanc regionem
solo planam, lætam, atque vberè esse, tradit Solinus. Nemorosam, & nullas vrbes habere, agros duntaxat per villas & cognatio-
nes possideri, scriptum reliquit Appianus. His agris, vt lego apud Hygenum, pretium & vectigal ad modum vbertatis per singu-
la iugera constitutum. erant enim arui primi, arui secundi partis, siluæ glandiferæ, siluæ vulgaris pascuæ, &c. Aliter autem de ead-
em postea Iordanes: qui dicit patriam ornatam ciuitatibus plurimis. Incolas omnium hominum vitam durissimam tolera-
re, neque terram neque aërem felicem habere, neque apud eos oleum aut vinum, nisi paucissimum, nasci, neque hæc eos co-
lere: cum maiore anni partem acerrima in hieme viuant. Sed hordeum & milium [zeam & milium Strabo] eos edere, & po-
tum ex iis conficere, docet Dion. additque hoc non auditu aut lectione, at re ipsa cognouisse, dum huic genti præfesset. At ho-
mines dicit omnium fortissimos, vt qui nihil vita honesta dignū habeant, ad iram & cædes sint propensissimi. Solinus hoc idem
confirmans, dicit viro fortem hanc esse regionem. Subdolos incolas, dicit Tibullus 4. Feroces, Staius & Patereculus appellant.
Sed idem eosdem laudat, non tantum à disciplinæ militaris studio, sed linguæ quoque Romanæ notitia: atque litterarum ple-
risque etiam vsu. Armiferos nominat Aufonius. Aëris vsu hos, imprimis qui circa Noricum habitant, inuenisse, tradit Euseb.
10. Præparat. Corpore præualidis, & proceros in pugnam cademque paratissimos, Herodianus. sed ingenio ita pingui, vt haud
facile sentiant, si quid agas dicāse astutē aut subdole. Mamertini Panegyricus hæc Pannoniam, virtute, vt Italianam gloria ve-
tustate, gentium dominam nominat. Glandiferam nominat vorum regionem Plinius. & idem salientiam herbam in ea pro-
uenire, tamquam memorie dignum, sua Naturali historia testatum reliquit. Pannonicos canes laudat Oppianus: & venationi
non ineptos, Nemesianus dicit hoc versu: *Nec tibi Pannonica stirps temnatur origo.* Pannonicos pileos ex pellibus factos, quibus
milites vt cōsueuer, celebrat Vegetius. Huic regioni postea vineas habere permisit Probus Imp. qui & opere militari Almum
montem apud Sirmium, & Aureum apud Mæsiæ superiorem, vineis conseruit. vt habet in huius vita, Aurel. Victor. In Pæo-
nia aded auro fertile esse solum, vt plurimis pondus minam excedens repertum sit. & in huius cōfinibus, crebris imbribus ter-
ra liquefacta, aurum quod apyrum vocāt, inueniri, scribit in Admirandis Aristoteles. at Græcum errorem hic denuo agnosco,
cum Pannonia pro Pæonia scribendum sit. Pannoniam enim siue Hungariam, hæcenus ad miraculum vsque esse auriferam,
testes habemus præter cæteros, Bonfinium, Broderithum, & Ranzanum, qui adfirmat etiam aureas ex vite virgulas ad digitū &
semipedis longitudinem complures se vidisse. De Pæonia auri fecunditate nemo. Laërtius in Pyrrhi Eliensis vita innotat
Pæones mortuorum corpora in stagna proicere. Max. Tyrius Oratione 38. scribit Pæonas Solem venerari, & signum Solis esse
discum breuem, longo impositum ligno. an hoc verò de his, aut Pannonibus potiùs (quia Græcus quoq. est.) credi possit, peri-
oribus inuestigandum trado. Item locum Æliani 7. Animal. cap. 12. ibi digna lectu de Pæonia mulierum opesitate, & labo-
ris patientia. Pæonas etiam (pro Pannonibus) habet Zetza Chiliade 10. numero 318. vbi quædam sunt huc pertinentia. In Il-
lyrio & Pannonia esse monychos, tradit Antigonus, in Mirabilib. Monops animal hoc puto Æliani. Aliis Bonafus. Panno-
niam bisontum animalium feracem ait Diaconus 2. Longob. cap. 8. additque se audiuisse ex vero fene, in huius animalis corio
quindecim homines vna cubare, magnitudinem eius indicans. Atque hæc de Pannoniis, nunc de Illyrico.

ILLYRIS vocatur hæc regio Ptolemæo: Illyria, Illyrias, & Illyrium Stephano: Illyricum à cæteris Geographis Historicis.
que. Huius tractum olim descripsisse toto volumine Alexandrum quendam, testis est Val. Max. Nomen accepit, si Appiano
credimus, ab Illyrio Polyphemi F. si Apollodoro, & Stephano, Cadmonis F. Limites huius multifariam ab auctoribus descri-
buntur. Ptolemæus eam mari Adriatico, Istria, Pannonis & Scardo monte, à cæteris distinguit. Plinius ad Iustum urbem finit.
Pomponius huius initium constituit à Tergefio, finem ad Æam fluium, qui secundum Apolloniam est. Martianus vltcrius,
ad Ceraunios nempe montes vsque, vt quoque Strabo. Suetonius in Tiberio de huius limitibus hæc: Illyricū, quod intra Ita-
liam regnumque Noricum, & Thraciam, & Macedoniam, inter Danubium fluium, & sinum maris Adriatici patet. Am-
plissimam autem facit Appianus: vt qui eius longitudinem ab Istri ortu, ad Ponticum vsque mare producit. Sex. Rufus qui vi-
xit sub Valentiniano Aug. sub Illyrico prouincias septem & decem numerat: has scilicet, Noricorum duas, Pannoniarū duas,
Valeriam, Sauiam, Dalmatiā, Mæsiā, Daciæ duas, Macedoniam, Thessaliā, Achaia, Epiros duas, Præualim & Cre-
tam. Hæc de nomine & limitibus, ex variis auctoribus. Nos autem hac tabula Ptolemæi Illyricum tantum expresseimus, quam
ille bifariam diuidit, in Liburniam nempe & Dalmatiam. Liuius 45. eam per populos in tres partes distinguit: de cuius regionis
natura, hæc Strabo. Tota Illyrici ora est opidò commodis instructa portibus: tum ipsa, tum insulæ etiam vicinæ: & bonarū fru-
gum ferax, oleis & vitibus egregia. Quæ supra hanc sita est regio, mōtosa est tota, frigida ac niualis: ita vt vites rarè sint & in edi-
tis & in planis locis. Ob id, non impropiè, gelidam Illyriam, dixit Propertius. Incolas bellicosissimos dicit Appianus. Terra ma-
riq. feroces, Liuius. Sæuos & latrocinii addictos, asserunt Florus & Strabo. Fortissimarum Europe gentium vnā esse, Julia-
nus Imp. in Sermonibus de Caesaribus, auctor est. Duas Legiones Martiobarbulos in Illyrico semper fuisse, tradit in Vegetio.
Hos Diocletianus & Maximianus postea Iouianos & Herculeos nominauere, eæque cunctis aliis legionibus prælatæ. Illyricis
sudant equitatibus alæ, inquit Claudianus in Laude Serenæ. Aruspiciæ etiam cognitione celebres, facit Lampridius, dū scri-
bit Alexandrum Severum hos in huius peritia vicisse. Ilogonus apud Pliniū scribit apud hos esse homines qui visu effascient,
I

N 1984/215